

VONDeeling

Tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

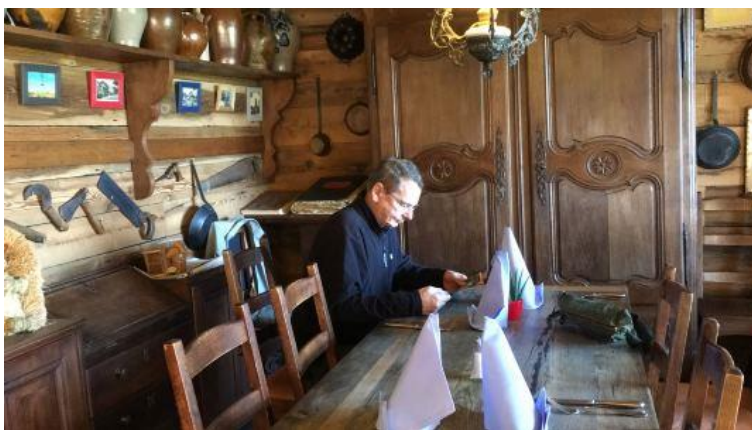
Nr 20 – november 2016

Redactioneel

In onze taal bestaat er een prachtig woord waarmee wij de menselijke maatschappij omschrijven, namelijk het woord samenleving. Het wordt gevormd door twee woorden: samen en leven. Deze samenstelling bevat een schitterende doelstelling, die voor de maatschappij als geheel, maar ook voor elke mens persoonlijk geldt.

De laatste tijd denk ik daar dikwijls over, omdat het niet zo goed gaat met dat samenleven. Terwijl ik tijdens de herfstvakantie langs weiden en velden stapte, kwamen een aantal gedachten bij mij op.

Leven op deze wereld doen wij allen, tussen geboorte en dood. Maar wat is leven? Die koe daar leeft en die planten ook. Wordt van mij als mens niet meer verwacht dan dat ik eenvoudig besta, adem, eet, drink en mij

voortplant? Ben ik voor niet meer verantwoordelijk?

De korte tijd dat ik hier besta, houdt voor mij een opdracht in. Ik leef nu eenmaal niet alleen op deze aarde. Het gaat niet op dat ik er alleen op uit zou zijn om het zelf zo prettig mogelijk te hebben. Deze aarde moet leefbaar zijn voor iedereen. Dat is samenleven. En ik ben dankbaar dat ik daar deel van uitmaak als een gewoon mens.

Ik heb niet veel verstand van internationale politiek. Maar als ik het nieuws hoor, slaat de schrik mij om het hart: zoveel begrijp ik er wel van, dat het niet goed gaat.

Toch ben ik niet veeleisend. Ik vraag niet veel. Aan sensatie heb ik geen behoefte. Gewoon leven is toch niet te veel gevraagd?

Ik wil God liefhebben en mijn naaste. Ik wil gewoon mijn vrouw liefhebben en mijn kinderen en kleinkinderen, mijn professioneel werk en mijn vrijwilligerswerk.

Als ik zo denk, dan denk ik wat duizenden denken. Als ik zo spreek, dan spreek ik namens hen: de gewone mensen die niet in de krant staan. Wij zijn daar tevreden mee, wij vragen niet meer. Wij vragen alleen maar in vrede te mogen samenleven en in vrede te mogen sterven. En als ik, als wij, doorheen de katholieke dialogeschool daar een bijdrage toe kunnen leveren, dan hebben wij onze verantwoordelijkheid opgenomen.

Fons Uytterhoeven

bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs Mechelen-Brussel

Colofon

Digitaal tijdschrift van het Vicariaat Onderwijs Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Frederik de Merodestraat 18, 2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)

Fax: 015 29 84 03

E-mail:

info@vikom.be

Website:

www.vikom.be

Versijnt 4 keer per jaar.

Redactie:

Guido François

Jürgen Mettepenningen

Fons Uytterhoeven

Tekst + Foto's: Guido François (tenzij anders vermeld)

Ver. uitgever:

Fons Uytterhoeven

Inhoud:

Redactioneel	1
Actualia	2
Vieringen, conferenties	11
Personalia	19

Actualia

Nieuws uit het Vicariaat Onderwijs

Nieuwe Bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs

Het zat er al een tijdje aan te komen. Fons Uytterhoeven begon onlangs aan zijn vijftigste schooljaar tewerkstelling in het katholiek onderwijs, waarvan de laatste zeven jaar als bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs. Hij bleef na zijn wettelijk pensioen nog enkele jaren doorwerken om de herstructurering van het Vicariaat volledig op de sporen te krijgen en zijn opvolging goed voor te bereiden. De keuze voor die opvolging kwam toe aan de nieuwe aartsbisschop - weldra kardinaal - Jozef De Kesel. Die benoemde **Jürgen Mettepenningen** tot nieuwe bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs met ingang van 1 januari 2017.

Jürgen Mettepenningen (°1975) werd in 2008 doctor in de theologie aan de KU Leuven, waar hij ook zijn aggregatie behaalde. Na twee jaar als postdoctoraal onderzoeker en een korte tijd als woordvoerder van aartsbisschop Léonard en de Belgische bisschoppenconferentie, werkte hij drie jaar op de studiedienst van CD&V, waar hij onder meer instond voor het domein van het onderwijs. Bij de herstructurering van het vicariaat Onderwijs in 2013 verzocht Fons Uytterhoeven Jürgen Mettepenningen om directeur Identiteit te worden, een functie waarin aartsbisschop Léonard hem benoemde. Tevens is Mettepenningen sinds 2010 gastdocent aan de Faculteit Theologie en Reli-

giewetenschappen van de KU Leuven, waar hij doceert over religie in de publieke ruimte, met bijzondere focus op de ontwikkeling van de christelijke identiteit. Jürgen Mettepenningen is auteur van twaalf boeken, gaande van kerkgeschiedenis tot boeken over de relevantie van geloof en kerk in de huidige samenleving.

De nieuwe bisschoppelijk afgevaardigde is echtgenoot van Els Vermeiren en vader van Gloria, Julie en Mauro. Hij woont in Grimbergen, waar hij moderator is van de parochieploeg en op heden voorzitter van scholengemeenschap De Parel.

Directiecomité Vicariaat Onderwijs

Sedert eind vorig schooljaar is er officieel een Directiecomité van het Vicariaat Onderwijs geïnstalleerd. Dat bestaat uit de bisschoppelijk afgevaardigde en de directeuren van de verschillende diensten: Jürgen Mettepenningen (Identiteit), Peter Op 't Eynde (Pedagogische begeleiding) en Guido François (Schoolorganisatie). Het Comité bespreekt maandelijks de actuele thema's die het hele Vicariaat aanbelangen en zorgt voor een goede communicatie en coördinatie van de verschillende diensten.

Comité Besturen: nieuwe leden en bevoegdheden

Het Comité Besturen (Cobes), dat voorheen Diocesaan Comité van Inrichtende Machten (DCIM) genoemd werd, vertegenwoordigt de schoolbesturen uit het bisdom en behartigt hun belangen binnen het Vicariaat onderwijs, maar ook binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Vanuit het Cobes zijn er immers leden afgevaardigd in de Raad van bestuur en de Algemene Vergadering van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en in de verschillende Adviesraden (Basis-, Secundair en Buitengewoon Onderwijs) van de koepl. De leden zijn zich bewust van de stem die zij op die manier

Foto boven: Jürgen Mettepenningen (foto: Christophe Ketels)

Foto onder: Het Directiecomité vlnr: Peter Op 't Eynde, Fons Uytterhoeven, Guido François en Jürgen Mettepenningen

Foto onder: enkele leden van het Comité Besturen Mechelen-Brussel anno 2015

geven aan de ongeveer 175 autonome schoolbesturen in het aartsbisdom. Een 7 tot 8-tal Cobes-leden maken ook deel uit van het Overlegforum Besturen, een adviesorgaan binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Het Cobes van Mechelen-Brussel bestaat hoofdzakelijk uit leden die enkele jaren geleden via een verkiezingsprocedure vanuit schoolbesturen basis- en secundair onderwijs zijn voorgedragen en van wie het mandaat vorig jaar tijdens de jaarvergadering voor schoolbesturen nog vernieuwd werd tot in 2018. De samenstelling werd vervolledigd door de bisschoppelijk afgevaardigde zodat zeker ook minder vertegenwoordigde groepen (zoals kleine besturen en buitengewoon onderwijs) aan bod zouden komen. De verkiezingsprocedure, die nogal blijkt te verschillen tussen de vicariaten, zou tegen 2018 gelijkvormig gemaakt worden. Daar verneemt u later meer over.

Intussen verlieten enkele Cobesleden hun functie: Bruno Raes, Jos Vaneyken en Anne Poffyn. Ze werden vervangen door Johan Eliat (congregatie OZCS), Bart Decancq (Don Bosco Onderwijscentrum) en Linda Van Herck (Sint-Paulus vzw). Die laatste werd afgevaardigd vanuit de regio Zuid-oost-Brabant, die nog niet vertegenwoordigd was. Omwille van het genderevenwicht was het belangrijk opnieuw een vrouw aan het Comité toe te voegen. We mochten ook voor het eerst een vertegenwoordiger verwelkomen uit het volwassenenonderwijs, de heer Louis Delcart. Zo is er ook iemand uit de regio Asse-Merchtem-Opwijk.

Foto onder: Patrick du Bois en Fons Uytterhoeven bij de ondertekening van de nieuwe statuten van het Vicariaat onderwijs

Foto onder: De Jaarvergadering voor schoolbesturen in juni 2015 in het Provinciehuis Leuven

In de geest van de hervorming van de bestuursstructuur van het Vicariaat onderwijs en de wijziging van de statuten, worden alle leden van het Cobes opgenomen in de nieuw samen te stellen Algemene Vergadering van het Vicariaat Onderwijs. Enkele leden zullen worden verkozen tot bestuursleden. Daarnaast komt er een vertegenwoordiging van het Vicariaat Vlaams-Brabant-Mechelen, het Vicariaat Brussel en van het Vicariaat voor het beheer van het Tijdelijke. De nieuwe samenstelling zal binnenkort bekend gemaakt worden.

Op die manier zullen de schoolbesturen, die nu ook al een meerderheid uitmaken van het bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, ook een stevige verantwoordelijkheid dragen voor de werking van het Vicariaat onderwijs, althans in het aartsbisdom Mechelen-Brussel, dat daarin een voorloper blijkt te zijn.

Extra jaarvergadering op 19 januari 2017

Het Cobes organiseert elk jaar een jaarvergadering waarop alle schoolbestuurders uit het bisdom worden uitgenodigd. Omwille van het Congres van Katholiek Onderwijs Vlaanderen op 2 juni 2016 hebben we besloten de jaarvergadering uit te stellen naar een latere datum. Onze keuze viel op **donderdag 19 januari 2017 vanaf 18u, opnieuw in het Provinciehuis te Leuven**. Het programma ligt nog niet helemaal vast maar de deelnemers zullen kennis kunnen maken met de nieuwe aartsbisschop, tegen dan 'Kardinaal' Jozef De Kesel, en met de nieuwe bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs. Het is meteen ook een mooie gelegenheid om afscheid te nemen van Fons Uytterhoeven.

Noteer dus alvast die datum in uw agenda.

Vele wegen leiden naar BOS

Na de publicatie van de conceptnota over bestuurlijke optimalisatie van eind mei 2016 overleggen de vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers (lees: de koepels) verder over de concretisering ervan. Sommige schoolbesturen wachten graag het resultaat van dat overleg af en temporiseren met het regionale overleg, andere werken onverdroten voort vanuit een intentieovereenkomst of om de verkennende fase waarin ze met andere partners praten zo snel mogelijk af te sluiten en over te gaan tot concrete nieuwe stappen in het BOS-proces. We brengen ook nu weer een overzicht van initiatieven waar het Vicariaat onderwijs bij betrokken is.

Concretisering van de conceptnota Bestuurlijke Optimalisatie

De conceptnota ging uit van een keuze tussen drie figuren: een *Individueel schoolbestuur*, een *Vereniging van Schoolbesturen (VVS)* en een *Schoolbestuur met Bijzondere Kenmerken (SBK)*. In het eerste geval blijft het schoolbestuur autonoom bestaan, zonder structurele samenwerking met andere besturen, maar ook zonder incentives die nu door scholengemeenschappen en later door VVS'en of SBK's kunnen worden geëneerd.

Een VVS is eigenlijk een voortzetting van de scholengemeenschap, met dat verschil dat het niveau-overstijgend kan worden georganiseerd. De besturen die een VVS vormen, behouden hun autonomie (lees: blijven een aparte vzw, of groeperen zich in een SBK). Een SBK is de meest verregaande vorm van samenwerking, want het veronderstelt dat schoolbesturen fuseren tot een grotere vzw, die het enige aanspreekpunt wordt voor de overheid en ook de werkingsmiddelen en de omkadering krijgt voor alle scholen onder het bestuur.

Vergadering schoolbesturen van de Druivenstreek en de regio Zaventem-Tervuren op 21 oktober 2015 in de Abdij van Kortenberg

Over de incentivering van VVS'en en SBK's, over de andere stimuli en de voorwaarden om erkend te worden als VVS of SBK, dienen er nog concrete voorstellen te worden uitgewerkt door de overheid, in nauw overleg met de onderwijsverstrekkers (de koepels en vakbonden). Dat overleg verloopt wat moeizaam. De verschillende partijen rond de tafel houden er een eigen visie op na. Zo wil het gemeentelijke net de minimum-norm van 2000 gewogen leerlingen liever nog lager, terwijl voor andere netten die norm eigenlijk nog redelijk laag is om er al schaalvoordelen uit te halen. Over de definitie van regionale inbedding en de geografische omschrijving ervan zijn de netten het ook nog niet eens. Het officieel onderwijs bepleit een gelijkwaardige incentivering van VVS'en ten opzichte van SBK's, terwijl het katholiek onderwijs de SBK's graag meer zou willen bevoordelen. De belangen zijn uiteenlopend en strategische overwegingen halen soms de bovenhand. De voorwaarde om binnen het secundair onderwijs een multisectoraal aanbod (ASO, TSO, BSO) aan te bieden zou mogelijk wat afgezwakt worden, omdat dit sommige constructies die in de steigers staan, bemoeilijkt. Aan die voorwaarde zou immers ook voldaan kunnen worden via een regionaal samenwerkingsverband. Momenteel werken de koepels voorstellen uit over hoe de incentivering kan worden toegekend. Daarbij worden simulaties gemaakt met een getrappt lineair systeem, waarbij meer incentives en flexibiliteit zouden worden toegekend naarmate een SBK of VVS een grotere of bredere schaal bereikt en beantwoordt aan bepaalde principes.

Het is onduidelijk wanneer het overleg op het Kabinet Onderwijs precies kan landen. Sommige besturen laten er zich niet door afleiden en gaan resoluut door met het regionale overleg om tot een SBK te komen, voor andere besturen is het een remmende

factor. Nog andere besturen zien plots een kans om tijd te kopen door een VVS in overweging te nemen, al dan niet als tussenstap om naar een SBK te evolueren. Temporiseren omwille van het uitblijven van een decreet is niet echt aan te raden. Er blijft dan minder tijd over om het BOS-proces in al zijn aspecten in concrete resultaten te doen uitmonden op de - voorlopig nog niet definitief vastgestelde - startdatum. September 2018 blijft de streefdatum om te starten, maar is voor velen wellicht niet realistisch. Maar zelfs 2019 of 2020 zal er snel zijn...

Evolutie in enkele regio's

In de regio **Leuven** zijn de afgevaardigden van 29 schoolbesturen nog steeds met elkaar in gesprek rond het gemeenschappelijk opnemen van de verantwoordelijkheid voor het katholiek onderwijs in heel de regio. Op vraag van de Stuurgroep, die alleen uit bestuurders bestaat, is in september een werkgroep van directeurs gestart met het uitwerken van een visie voor een toekomstig Leuvens leerplichtonderwijs. Zij deelden al hun ideeën rond de uitdagingen en kansen en zullen die tijdens de volgende bijeenkomsten verder concretiseren. Hun eindrapport wordt verwacht tegen half december

2016. De Stuurgroep was aangenaam verrast toen moderator Danny Pijls op de Stuurgroepvergadering van 20 oktober 2016 tussentijds verslag uitbracht.

De Agendacommissie kwam in september-oktober enkele keren samen om voorstellen uit te werken voor een organisatiestructuur. Moderator Dirk De Ceulaer stelde die voor aan de Stuurgroep. Tegen de volgende vergadering, op 15 november 2016, dient elk schoolbestuur een voorkeur door te geven voor één van de opties. Op de vergadering in januari 2017 zouden er dan definitief knopen moeten worden doorgemaakt, nadat de bestuurders ook kennis hebben kunnen nemen van het rapport van de werkgroep directeurs.

Foto boven: De denkdag van de Stuurgroep BOS in Leuven op 25 april 2016

Foto onder: Een gelijkaardige denkdag voor Mechelse schoolbestuurders en directeurs in De Nekker Mechelen op 22 oktober 2016

In **Mechelen** en omgeving hebben de schoolbesturen De Pelgrim, Ursulinen Mechelen-Hagelstein, en het bestuur van de Sint-Lambertusschool in Muizen al aangekondigd te zullen fuseren tot vzw De Weg. Mogelijk treden nog enkele schoolbesturen toe. Daarnaast zijn een tiental andere schoolbesturen in de Mechelse regio al een tijdje met elkaar in gesprek over BOS. Op zaterdag 22 oktober organiseerden ze een gezamenlijke

'denkdag' om na te denken over bouwstenen voor een organisatiestructuur. Dat gebeurde via de werkvorm van het world café, met begeleiding van het Vicariaat onderwijs en Chris Van der Vorst, tijdelijk nog coördinerend directeur van de Scholengemeenschap Secundair onderwijs Mechelen, maar al ingeschakeld voor de BOS-begeleiding vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen. De denkdag in De Nekker was een vruchtbare gedachtewisseling die mogelijk uitmondt in één of meer BOS-structuren.

Positief is ook dat de hele groep van katholieke scholen in Mechelen samen een studieopdracht heeft toevertrouwd aan de

Thomas More Hogeschool om een zicht te krijgen op de uitdagingen en kansen voor het katholiek onderwijs in de regio. Over één van de initiatieven, een debatavond in de Campus De Nayer in Sint-Katelijne-Waver, brengen we verder in dit nummer uitvoerig verslag uit.

In de **Druivenstreek** willen de schoolbesturen van Overijse, Hoeilaart en Tervuren naar één bestuursstructuur evolueren en het overleg in de regio **Asse-Merchtem-Opwijk** loopt ook voort.

Foto rechts: Bestuurders uit de regio Zuid-Oost-Brabant in gesprek met elkaar in Zoutleeuw op 30 mei 2016

In **Zuid-Oost-Brabant** kwamen de schoolbesturen voor de derde keer samen. Zij opteren wellicht voor een VVS als start voor een mogelijk verdergaande samenwerking in de toekomst. De regio **Aarschot** heeft al een mooi parcours afgelegd en vroeg wat extra begeleiding bij volgende fases. In de regio **Diest** klopten een aantal schoolbesturen aan met de vraag om te kunnen aansluiten bij het reeds schaal-vergrote bestuur 'Katholieke Scholen Diest'.

De 'kleine besturen' in het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** gaan ook zonder de steun van het VLP (Vlaams Lasalliaans Perspectief) verder op de ingeslagen weg. Eerstdaags worden de statuten van hun nieuwe vzw neergelegd.

In andere regio's, die minder op onze dienstverlening een beroep doen, beweegt er ongetwijfeld ook het een en ander, alleen kennen we er niet het dagelijks reilen en zeilen van.

Vormingssessies voor schoolbesturen schooljaar 2016-2017

Graag herinneren we aan het vormingsaanbod voor schoolbestuurders en leidinggevenden voor dit schooljaar:

Thema	Datum en plaats
Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS) 2 parallele sessies: <ul style="list-style-type: none"> • Organisatiemodellen (geactualiseerde versie) • Inspraak 	Dinsdag 22/11/2016 19u-21.30u Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen
Voorjaarsseminarie met als thema's: <ul style="list-style-type: none"> • Databeheer • Radicalisering en polarisering 	Dinsdag 21/03/2017 19u-21.30u Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen

Het volledige vormingsaanbod van Katholiek Onderwijs Vlaanderen voor schoolbestuurders in de verschillende bisdommen voor het schooljaar 2016-2017 vindt u hier: [/sites/default/files/imce/2016_09_20_overzicht_vormingen_besturen_2016-2017.pdf](https://sites/default/files/imce/2016_09_20_overzicht_vormingen_besturen_2016-2017.pdf). U kunt inschrijven door te klikken op het item dat u interesseert. U komt dan terecht op de inschrijvingsmodule van www.nascholing.be.

Middenin de Katholieke dialoogschool Masterclass Monseigneur Johan Bonny

KATHOLIEKE DIALOOGSCHOOL

Wat valt er nog te zeggen over het concept Katholieke Dialoogschool (KDS), nadat Katholiek Onderwijs Vlaanderen daar op 2 juni 2016 een half congres aan gewijd heeft en na de informatie- en vormingsessies die de koepel en de vicariaten daar al over georganiseerd hebben? Nog heel veel, zouden we zeggen, want het concept mag niet blijven steken in theorie of in een mooie slagzin of baseline. De directeurs in hun school en de leraren op de klasvloer hebben nood aan vertaling van de KDS in de dagelijkse school- en klaspraktijk. Ook schoolbesturen kunnen verdere concretisering best gebruiken, opdat het concept goed zijn weg zou kunnen vinden in de herformulering van de gemeenschappelijke visie, nu vele besturen werken aan Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting (BOS). Om die reden koos Katholiek Onderwijs Vlaanderen ervoor om Monseigneur Bonny de jaarlijkse masterclass voor bestuurders te laten verzorgen over het thema.

Dialogoog in vele richtingen

Monseigneur Johan Bonny werd ingeleid door (eerst) Griet De Smet en vervolgens door Lieven Boeve

Voor een veertigtal leden van schoolbesturen probeerde de bisschop-referendaris voor het onderwijs zijn visie over Katholieke Dialoogschool, verwoord tijdens het congres van 2 juni, verder concreet te maken tijdens een masterclass op 20 oktober 2016 in de Guimardstraat te Brussel.

In een eerste deel belichtte hij de 'dialogoog in vele richtingen'. Bisschop Bonny vertelde over zijn maandelijkse bezoeken aan scholen, waarbij hij telkens godsdienstlessen bijwoont en in interactie treedt met leerlingen. In het kleuter- en lager onderwijs participeren de kinderen heel sterk bij het soms spelenderwijze werken rond Bijbelse thema's. In het secundair onderwijs is er veel differentiatie tussen geloven en niet geloven, belangstelling en geen belangstelling, een mee-gaande en een sceptische houding. Scholieren confronteren Bonny dan met vragen als 'bestaat God?'. Hij probeert daar

dan via een rollenspel op in te spelen om de leerlingen te doen inzien dat als God bestaat, je dan nog niet weet wie Hij is. Een klas in de Kempen verschilt sterk van een klas in de regio Antwerpen. In de rand van de Scheldestad heb je een mix van autochtone Vlamingen, allochtonen met moslimachtergrond, christenen van elders, Afrikanen enzovoort. Wie leven brengt in de christelijke thematiek zijn de niet-Vlamingen. In zo'n mix wordt de vraag 'bestaat God?' niet gesteld. Er komen eerder vragen naar de verscheidenheid van geloofsovertuigingen. Tijdens de vieringen in de kerk, waar andersgelovigen ook aan deelnemen, heerst er respect en aandacht. Binnen zo'n groep is er een zekere sacraliteit en religieuze cultuur aanwezig waarin je ook je christelijke verhaal kunt vertellen. De dialogoog over God, geloof en Kerk is veel moeilijker op het platteland, waar veel minder godsdienstige diversiteit is en waar het geloof aan het wegdeemsteren is. Het is vaak laveren tussen 'te vaag' en 'te duidelijk'. Als christelijke kerkgemeenschap, als Katholieke Dialoogschool, als godsdienstleerkrachten hebben we een verbindingspotentieel. We zijn kinderen van de verlichting en hebben de capaciteit om met broer en zus in dialogoog te gaan. En als gelovigen voelen we een verwantschap met andere gelovigen. Wij kunnen bv met joden en met moslims overweg. Als wij in het midden staan, is er contact mogelijk. De katholieke kerk en de Katholieke Dialoogschool, samen vormen we een 'bruggemeenschap'. Voor scholen die om de tien jaar nieuwe groepen van leerlingen krijgen is omturnen nodig. Heel de school

moet haar project aanpassen en alle betrokkenen moeten daarin mee gaan. Vaak hoor je de vraag: moet je als katholieken met niet-katholieken omgaan? We doen dat, niet omdat zij katholiek zijn, maar omdat wij katholiek zijn.

Godsdienst en burgerschap

In een tweede deel, over 'Godsdienst en burgerschap', citeerde de bisschop veelvuldig uit de Exhortatie 'De vreugde van het Evangelie' van Paus Franciscus. Om in de opbouw van een volk dat rechtvaardig en broederlijk in vrede leeft, vooruitgang te maken, zijn er – volgens de paus – vier principes die verbonden zijn met bipolaire spanningen eigen aan iedere sociale realiteit: *1. Tijd gaat boven ruimte, 2. Eenheid gaat voor conflict, 3. De werkelijkheid is belangrijker dan de idee en 4. Het geheel gaat boven het deel.*

Het is nuttig om vanuit die vier principes over KDS na te denken. De ruimte is wat we willen bezetten, die is van ons. We moeten echter processen op gang brengen die de ruimtes overstijgen. De tijd ordent de ruimte. Nieuwe processen en dynamieken op gang brengen is de taak van de KDS. We moeten die ook de tijd geven, ze met geduld laten groeien. Daarvoor is dialoog nodig.

De tegenstellingen en veelvormigheid zijn er. Het ene moet niet in het andere opgaan. We moeten de kostbare groeimogelijkheden die in elk van die identiteiten zitten, bij elkaar brengen op een hoger niveau. Kan een Christen in dialoog met een Moslim een betere christen worden?

We mogen niet toegeven aan bepaalde ideeën die het andere verduisteren, bv het totalitair optreden van het relativisme, projecten die meer formeel zijn. Het verschil wordt gemaakt als de werkelijkheid door het

verstand verlicht wordt. Die werkelijkheid is: verandering van klassamenstelling. Je verandert het leven door er in te gaan staan. Paus Franciscus past duidelijk meer bij de werkelijkheid (zoals Aristoteles) dan de vorige paus Benedictus, die meer 'de idee' huldigde zoals Plato.

Het geheel gaat ook boven het geheel. Dat zit al vervat in het woord 'katholos'. We moeten onze blik verruimen door het geheel te zien. We mogen werken met het kleine en het nabije maar in het ruimere perspectief. De paus werkt opnieuw met het begrip 'het volk': de volkserk, het volksonderwijs, de vreugde van de goede herder. De Katholieke Dialogeschool zit op die volkse ader.

De spelers op het veld

In een derde en laatste deel focuste de bisschop op de 'spelers op het veld': de inrichtende machten en schoolbesturen die geconfronteerd worden met de spanning tussen waar ze spontaan naartoe zouden willen gaan en de realiteit van noodzakelijke aanpassing aan de schoolbevolking. De ouders die iets anders wensen voor hun eigen kinderen dan voor de kinderen uit de buurt. De directies en leerkrachten die nog geen nieuwe visietekst hebben voor het milieu waarin ze zitten, met de wijzigingen van de schoolpopulatie. Het jaarthema over 'interreligieus samenleven'. De godsdienstleerkrachten, die het christelijke verhaal moeten brengen in een niet-christelijke klas. De schoolpastoraal die rekening moet houden met kinderen waar thuis nog gebeden wordt, terwijl die terecht komen in een school met een lagere graad van christelijke beleving. En

tenslotte de ondersteuning van de burgerlijke overheid en de kerkgemeenschap. De bisschop preciseerde die niet, maar het is duidelijk dat die steun heel divers kan zijn volgens de plaatselijke situatie.

Vragen

Het betoog van Monseigneur Bonny lokte nog enkele vragen uit. Onder andere de volgende: heb je in de kern van de groep nog christenen nodig? Mag een school ook rekenen op andere christenen om de christelijke stem ook in de dialoogschool te brengen?

Het antwoord was ja. De locomotief mag niet wegvallen. Je raakt dan op de grote gemene deler van de maatschappij. Als dat verder afkalft in sommige scholen, verglijden die naar de veelkleurige school. Partnerschappen ontwikkelen is mogelijk, bv met niet zo kerkelijke ouders die het toch belangrijk vinden dat het project voortloopt.

Een bestuurder vroeg zich af of de snelle herstructurering van de parochies geen gevaar vormt voor de kleine groep van gelovigen die je nodig hebt. Hoe ouders erbij betrekken als ze in de kerkgemeenschap niet meer terecht kunnen? Het ideaal is een school die goed draait en een goede relatie heeft met de parochie. De herstructurering van parochies betekent vaak het lossen van het dorps- en wijkniveau waar die school aan verbonden is. Dat is inderdaad de realiteit. Maar het christelijk middenveld wijzigt ook. De verzorgingspastoraal is voor een kleine groep, de gemeenschap is geen wissel op de toekomst meer. Een pastorale eenheid is een netwerk van plekken waar nog iets gebeurt. De school kan nog een kern zijn van geloofsbeleving en –verkondiging, bv via de pastorale ploeg. Je hebt ook de pastoraal in ziekenhuizen.

Is het wenselijk om in katholieke scholen ook moslimonderricht te organiseren? Het is nog niet duidelijk wat het antwoord hierop zal zijn. In het vak godsdienst is er al uitwisseling tussen de verschillende religies en is het samen zoeken naar verbinding. We mogen het vak Rooms-Katholieke Godsdienst niet vervangen. Moslimonderricht kan misschien supplementair worden georganiseerd na de schooluren, maar dan is het belangrijk wat er aangebracht wordt, door wie en hoe. Waar worden de islamleerkrachten gevormd?

De vraagstellers gingen nog een tijdje door. Schrijver dezes moest helaas vertrekken naar een volgende afspraak. De genodigden konden nog wat in dialoog gaan en netwerken bij een glaasje en een broodje.

Intussen lezen we nog een verslag van de masterclass in de Thomas Nieuwsbrief van November 2016. Auteur is Paul Vereecke. Te downloaden via www.dialoogschool.be in de rubriek 'Achtergrond'.

Guido François

De vzw I.R.O. (Interdiocesane Raad Overheidsopdrachten) heeft een nieuwe medewerker geselecteerd die marktonderzoek kan verrichten en nieuwe overheidsopdrachten kan uitschrijven: **Olivier De Ryckere**. Hij wordt in dienst genomen vanaf 1 januari 2017. Het dagelijks bestuur van I.R.O. stelde al een lijst op van mogelijke dossiers die Olivier prioritair kan uitwerken.

Intussen zijn er gesprekken met Katholiek Onderwijs Vlaanderen en vzw SERVIKO (bisdom Brugge) in de hoop tot een bundeling van krachten te komen en op die manier meer ondersteuning te bieden op het vlak van overheidsopdrachten. De expertise van vzw I.R.O. ligt eerder bij raamcontracten, SERVIKO heeft zich meer toegelegd op kleinere dossiers, die meer de vorm kregen van raamovereenkomsten, weliswaar nog niet helemaal volgens de wet Overheidsopdrachten. Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft een juriste die besturen en scholen kan helpen met juridisch advies en probeert modelbestekken uit te werken. Het samenbrengen van expertise kan dan ook een grote meerwaarde zijn. We kijken uit naar de beoogde integratie en zijn ervan overtuigd dat dit de scholen ten goede zal komen.

De vzw I.R.O. is nog steeds bezig met de voorbereiding van nieuwe raamcontracten elektriciteit en aardgas voor de periode vanaf 1 januari 2018. De intekenperiode is in principe voorbij maar door laattijdige aanmeldingen is de inschrijvingsmodule nog even open gezet. Wees er dus snel bij indien u als bestuur of als school nog niet hebt ingetekend.

De serverruimte van Don Bosco Halle, een voorproefje van de vorming 'elektrische installaties' op 21 maart 2017 in de nijverheidsschool

Stuurgroep Preventie organiseert vorming rond elektrische installaties

Op de eerste vergadering van het schooljaar liet de Stuurgroep preventieadviseurs Philip Van Hamme toelichting geven over het nieuwe KB elektrische installaties. Van Hamme is technisch directeur in Don Bosco Halle en heeft, als leraar elektriciteit en installatieverantwoordelijke van de nijverheidsschool, ervaring met elektrische installaties. Hij is dan ook de geknipte man om mee een vorming te organiseren over het KB van 2012 betreffende elektrische installaties. Franky Wauters, de verantwoordelijke voor Welzijn en preventie binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen, is bereid zijn medewerking te verlenen. De vorming zal plaatsvinden op **dinsdag 21 maart 2017** in de lokalen van de **campus Don Bosco Halle, Lenniksesteenweg 2 in Halle** (ten zuid-westen van Brussel) van 9.30u tot 15u. De doelgroep bestaat uit: preventieadviseurs, TAC's, installatieverantwoordelijken, directeurs, vooral van lager onderwijs, ASO, zachte technische en beroepsrichtingen. Ook bestuurders zijn welkom.

Na een theoretisch gedeelte in de voormiddag krijgen de deelnemers in de namiddag de kans om het geleerde aan de praktijk te toetsen in de lokalen van Don Bosco en onder begeleiding van technici ter plekke. Noteer alvast die datum. Verdere informatie volgt.

Vieringen, conferenties, studiedagen...

Impulsdag Pastoraal Basisonderwijs

Foto onder: Kinderen van de nabij gelegen basisschool traden op tijdens de Impulsdag

Op 16 september 2016 vond in Heverlee al voor de vierde keer de Impulsdag Pastoraal Basisonderwijs plaats in de gebouwen van de lerarenopleiding van de UCLL. En voor het vierde jaar op rij was het 'bakje vol': meer dan 300 directies en leerkrachten kwamen er hun pastoraal hartje ophalen in bezinning, ontmoeting en vorming. Na de verwelkoming door Frans Mattheus leerde 'huisorkest' Mispelfons het jaarthemalied aan,

wat enthousiast werd meegezongen. Steven Wielandts gaf duiding bij het jaarthema in een sterk gewaardeerd referaat, waarna de eerste ronde van werkwinkels werd aangevat. Na een lekkere broodjesmaaltijd was er de tweede ronde werkwinkels en een slotmoment waar op passende wijze afscheid werd genomen van Frans Mattheus als coördinator pastoraal (zie elders in dit nummer). Na afloop waren de deelnemers het in grote mate eens: dit was een pastorale impulsdag om van te snoepen. Dank aan Frans, aan de stuurgroep pastoraal basisonderwijs, aan alle werkwinkelleiders, aan allen die op een bepaalde manier hun steentje bijgedragen hebben

aan de organisatie en vooral aan alle deelnemers van deze impulsdag! Afspraak volgend jaar voor de vijfde editie.

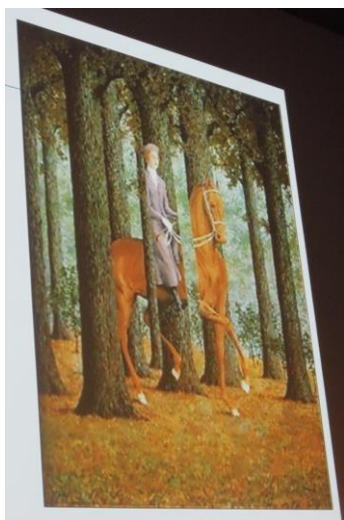
Vijf prominenten 'met een mening' Debatavond Katholiek Onderwijs regio Mechelen

In deze snel evoluerende maatschappij moeten we bijzondere zorg blijven dragen voor onze jongeren, opdat ze zich tot gelukkige en sterke persoonlijkheden kunnen ontwikkelen, maar zeker ook voor onze leraren, zodat ze niet uitgeblust geraken. Daartoe zijn extra inspanningen vereist van de lerarenopleidingen. Leraren zouden met passie en liefde voor de klas moeten staan. Dat is een greep uit de stellingen die op maandag 17 oktober 2016 naar boven kwamen tijdens een geanimeerde debatavond in de aula van campus De Nayer van de Thomas More Hogeschool in Sint-Katelijne-Waver.

Een tachtigtal schoolbestuurders en directeurs van de katholieke scholen in Mechelen luisterden aandachtig naar vijf prominente sprekers: *Martine Reynaers*, de eerste vrouwelijke manager van het jaar van het gelijknamige aluminiumbedrijf uit Duffel, *Jan Denys*, arbeidsmarktdeskundige, *Ludo Abicht*, Vlaams filosoof, publicist en dichter en voormalig docent van de UA, *Bert Smits*, pedagoog, ontwerper en coach, die bedrijven en organisaties begeleidt bij verandering en transitie en publiceert over onderwijsinnovatie en jongeren, en *Bleri Lleshi*, filosoof, activist, documentairemaker en auteur, van o.a. 'Liefde in tijden van angst'.

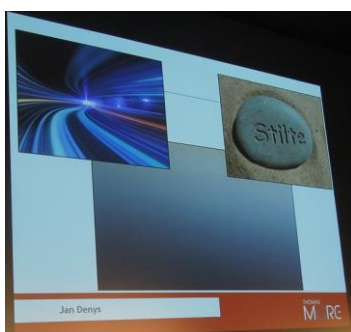
Het debat kaderde in een onderzoeksproject dat de Thomas More Hogeschool uitvoert in opdracht van de Mechelse schoolbesturen over de uitdagingen en kansen voor het katholiek onderwijs in de regio, met als titel 'Het katholiek onderwijs in de regio Mechelen kijkt vooruit'. De vijf prominenten konden vrij hun mening verkondigen over

welke maatschappelijke trends zich aandienen en met welke disrupties en kansen de scholen op korte en lange termijn geconfronteerd worden.

Martine Reynaers koos een schilderij van Magritte als beeld bij de start van het debat

Na een inleidend woordje van Guido Knops, voorzitter van de Scholengemeenschap secundair onderwijs, nam Ann Verlinden de taak van moderator op zich. Elk panellid mocht een foto of beeld laten projecteren dat hem of haar geïnspireerd heeft. Op die manier leerden we de sprekers al wat beter kennen. Reynaers wou met een schilderij van Magritte jongeren naar kunst leren kijken, perspectief leren zien, hun verbeelding aanspreken. Abicht projecteerde een akker waar een ploeg net een voor heeft getrokken. Onderwijs heeft te maken met de grond kennen en ervoor zorgen dat de natuur haar werk kan doen, zorgen dat de jongeren zich kunnen ontplooiën. Denys toonde een foto van 'versnelling' als een van de oorzaken van burn-out en een foto van stilte en traagheid, in je leven in te bouwen als remedie. Smits toonde een foto van een man die symbool stond voor gigantische kennisvergaring om aan te geven dat we andere manieren moeten zoeken om met kennis om te gaan. Daarvoor hebben we breed geschoolden nodig, met een brede expertise waardoor men tot innovatie komt. Lleshi tenslotte beeldde Paulo Freire af, een Braziliaanse pedagoog, om aan te klagen dat er de laatste 30-40 jaar steeds minder aandacht is voor de mensen in het onderwijs. Leeraren blijkt het tweede meest stresserende beroep ter wereld te zijn en de lerarenopleiding is volgens Lleshi 'catastrofaal'. Daarnaast verlaat een grote groep jongeren de school zonder diploma. Het is dus hoog tijd om te investeren in leerkrachten, leerlingen en ouders.

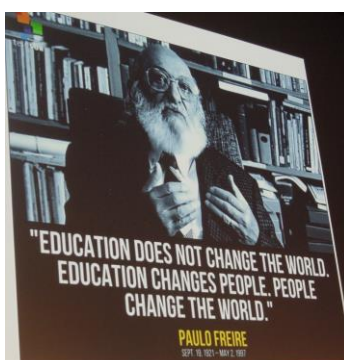

Het beeld dat Jan Denys koos over versnelling en de nood aan traagheid en stiltemomenten

Na deze introductie volgde een filmpje waarin leerlingen vertelden over de school van hun dromen. Ze wilden dat iedereen er zich thuis voelt en de school leuk vindt. Als leerkrachten wat positiever zouden zijn, zou er al een leukere sfeer heersen. Smits wees erop dat jongeren sterk onder druk staan, zij moeten wat ruimte krijgen. Abicht prees de lectuur aan van het boek 'le terrorisme explicqué aux enfants', waarvan de eerste zin luidt: 'Il faut dire la vérité aux enfants'. Volgens Denys ligt de oplossing in meer traagheid; er is veel fatalisme, heel wat instituties kampen met een gebrek aan vertrouwen (pers, politiek), maar één institutie gaat daar nog niet onder gebukt: het onderwijs. Dat betekent iets, daar is veel sociaal kapitaal aanwezig. Volgens Reynaers is positivisme heel belangrijk, zoek oplossingen voor problemen. Je kunt niet verwachten dat iedereen zich gelukkig voelt. Ongeluk en verdriet hebben een pedagogische waarde. Anderzijds is zich goed voelen in zijn vel ook belangrijk, zeker voor leraren. Denys vroeg zich af waarom leerkrachten zo weinig zelfvertrouwen hebben, als blijkt dat ze veel vertrouwen genieten van de samenleving.

Smits zag een oorzaak in het feit dat hun autonomie is aangetast, ze zouden meer verantwoordelijkheid moeten krijgen, zelfsturend kunnen zijn. Volgens Lleshi heeft het met de lerarenopleiding te maken. In Brusselse scholen ervaart hij niet altijd veel vertrouwen van leerlingen en hun ouders. Sommige leraren zijn niet sterk genoeg om een Brusselse klas aan te kunnen. De lerarenopleiding moet volgens hem versterkt worden, Brusselstages zouden verplicht moeten zijn. Leerlingen zullen zich ook maar thuis voelen als zij mogen participeren en zich engageren.

Bleri Lleshi koos voor het beeld van Paulo Freire, een Braziliaanse pedagoog

De eerste stelling die de moderator daarna losliet op de panelleden was meteen een boude: *'We leiden jongeren op tot sterke persoonlijkheden en de rest is bullshit'*.

Een deel van het panel: vlnr Ludo Abicht, Jan Denys en Bert Smits

Abicht, die oud-leerling is van het Jezuietencollege van Borgerhout, vond dat de school de persoonlijkheid van jongeren moet ontwikkelen maar ze ook moet leren interageren, sociaal omgaan met elkaar. Onderwijs moet in Reynaers' ogen resultaatgericht zijn. Het behalen van doelstellingen staat in het bedrijfsleven garant voor succes. Smits vindt kennis wel belangrijk. Kenmerken van sterke persoonlijkheden zijn volgens hem: zelfbewust in het leven staan, historisch besef hebben, cultuur, religie, waarden mee gekregen hebben, kunnen focussen bij keuzes. Volgens Denys blinkt het onderwijs niet echt uit in het afleveren van persoonlijkheden. Het heeft doorgaans veel moeite met sterke persoonlijkheden. Lleshi wil dat onderwijs kritische burgers vormt die sterk in het leven kunnen staan, geen robots die alles uit het hoofd leren.

Smits maakt een onderscheid tussen basis- en secundair onderwijs. In de kleuter- en lagere school worden nog behoorlijke persoonlijkheden gevormd. De breuk met het secundair is echter te groot, dan wordt alles weer in vakjes opgedeeld. Abicht wil dat àlle jongeren tot sterke persoonlijkheden worden opgeleid. Hij verwees naar een leerkracht uit Vosselaar die al zijn leerlingen naar tentoonstellingen, toneel enzovoort meeloodste, niet alleen de happy few.

Foto onder: de andere panelleden: Bleri Lleshi en Martine Reynaers

De moderator liet een volgende stelling los: *'Liever een waterval dan een zalm'*. Abicht vond de omhoog zwemmende zalm een beangstigend beeld, zoals trouwens ook de waterval. Hij is tegen de afvalkoers, maar vaak komen jongeren in de waterval terecht door een verkeerd advies. Lleshi is meer gecharmeerd door het Finse onderwijssysteem. Dat vertrekt van de talenten. Smits vindt het belangrijk dat kinderen op hun plaats zitten. De waterval en de zalm zijn verticale beelden, veel jongeren kijken horizontaal om ervaringen op te doen. We moeten het onderwijs organiseren in continue ontwikkeling van ervaringen. Denys heeft zelf het zalmprincipe ervaren door na een studie maatschappelijk werk naar de universitaire opleiding sociologie over te stappen. We mogen dat niet zwart-wit zien. Het zalmprincipe kan ook tot luie studenten leiden. Uit falen kun je ook leren. Smits ziet meer heil

in een continue evolutie dan in een trapsgewijze.

In een volgend filmpje mochten leerlingen vertellen over hun leerkracht van de toekomst. Zij pleitten voor wederzijdse communicatie en hadden het liefst dat leerkrachten op een gewone manier met hen omgaan, hen blijgezind goedemorgen zeggen, elke dag grappig zijn.... De moderator verbond daar de volgende stelling aan: *'De leraar van vandaag is niet meer in de digitale school van morgen'*.

Volgens de panelleden kan een leerkracht niet altijd vrolijk zijn en moet hij soms toeneel spelen. Veel leraren innoveren en experimenteren maar dat wordt vaak niet zichtbaar gemaakt. Ze verwerken veel informatie en kijken voor twee. Het is wel belangrijk dat ze met passie iets brengen en een overzicht geven. Dat is nooit te vervangen door technologie, die wel een goed hulpmiddel kan zijn. Volgens Lleshi zouden leraren met liefde en met passie voor de klas moeten staan. Als leerlingen voelen dat het hen daaraan ontbreekt, zal het niet lukken. Leraren moeten mee zijn met de digitale wereld, opperde Reynaers en velen tonen enthousiasme. Bij problemen zouden ze een luisterend oor moeten vinden bij directie en collega's. Voor Denys is de tijd van een zekere status voor de leraar voorbij. Twee profielen komen samen in het sterk geëvolueerde onderwijs: zij die de kinderen graag zien en zij die de wedde nodig hebben. Denys is geen voorstander van de vaste benoeming, omdat die de verkeerde groep aantrekt.

Een volgende stelling luidde: *'Leven met diversiteit maar not in my backyard'*. Reynaers vindt diversiteit een enorme verrijking. Een belangrijke tendens is globalisering in economie en de multiculturele wereld. Voor ouders is het onderwijsniveau heel belangrijk. Als ze het gevoel hebben dat het niveau wordt aangetast, dan halen ze hun kinderen weg, stelt Denys vast. Ze zijn moeilijk te overtuigen dat het niveau niet daalt in een multiculturele omgeving, integendeel. Lleshi vond het zijn taak bepaalde mythes te ontcrachten zoals dat de Nederlandstalige scholen in Brussel beter zijn dan de Franstalige. In beide taalstelsels heb je goede en minder goede scholen.

De leerlingen kwamen nog even aan bod in een filmpje. Ze wilden graag meer talen leren, fietsen tijdens het leren, meer spelvormen om bv spelling te leren, op een bal zitten in plaats van op een stoel en dergelijke.

Stelling vijf was: *'Wantrouwen is aangeleerd, het zit er niet in'*. Lleshi begeleidt jongeren om werk te vinden en stelt vast dat velen geen antwoorden krijgen op hun sollicitatiebrieven, alleen maar omwille van hun naam of waar ze wonen (met Molenbeek maak je al geen kans). Hij wees op het positieve verhaal dat samenhangt met meertaligheid. Het is goed dat het GO! in Brussel zelf Arabische lessen wil organiseren in het eigen onderwijssysteem. De diversiteit is een gegeven, volgens Smits. Jongeren moe-

ten zich welkom voelen. Ze moeten hun identiteit niet wegduwen maar een meervoudige identiteit ontwikkelen. Reynaers ziet in het bedrijfsleven een grote diversiteit groeien en dat brengt soms spanningen mee, ondanks een nultolerantie tegen discriminatie en racisme. Jongeren willen meer in groep werken en niet in een individueel kantoor. Lleshi vindt dat het niveau van de lerarenopleiding naar omhoog moet. Het is ontstellend hoe weinig pas afgestudeerde leraren afweten van bv het aantal vluchtelingen dat naar Europa komt. Ze overschatten het percentage schromelijk (het is maar 2,5% in plaats van 30 à 50%).

De laatste stelling was: *‘Een katholieke school verschilt in dit alles in niets van een niet-katholieke school.’*

Abicht heeft in zijn lessen filosofie weinig of geen verschil gemerkt tussen studenten die uit het officieel of het katholiek onderwijs kwamen. Ze kennen allebei heel weinig. Volgens Smits is het verschil wat ondergesneeuwd. Het is belangrijk om te vertrekken vanuit een ander waardenkader. Religie wordt weer belangrijker. Jongeren zijn op zoek naar zingeving en scholen bieden daar onvoldoende antwoord op. Volgens Reynaers is spiritualiteit belangrijk. Jongeren die hier geboren zijn, zouden onze cultuur moeten begrijpen. Lleshi noemt zichzelf multigelovig. Volgens hem mogen katholieke scholen gerust verschillen, we moeten niet teveel focussen op de gelijkenissen, meer investeren in identiteit, maar ook voldoende openheid aan de dag leggen. Hij kan zich goed vinden in het initiatief van Katholieke Dialogschool. Er is honger naar spiritualiteit en zingeving.

Abicht ondervond dat zijn lessen over de specifieke rol van de Joodse en Arabische traditie enorm insloegen bij zijn studenten van Islamitische afkomst.

Tot slot kreeg het publiek de kans om nog enkele vragen te stellen. Iemand stelde dat de Mechelse schoolbevolking superdivers is, tot 20% is van vreemde origine. Hoe krijgen we die kwestie in de goede richting, want de diversiteit in deze zaal is ook niet groot? Een panellid merkte op dat de meest geliefde leerkrachten niets te maken hebben met de origine. We moeten leerlingen ook stimuleren om er te geraken en de autonomie van de leerkrachten vergroten. Collega's kunnen elkaar helpen en uitdagen. Loonverschillen tussen leraren zouden bespreekbaar gemaakt moeten worden.

Iemand vroeg wat de panelleden in een beleidsplan van schoolbesturen en directies voor de komende vijf jaar zouden zetten. Bert Smits zou al blij zijn als er een beleidsplan zou komen. Hij wil er graag leraren bij betrekken. Het is best een focus te kiezen. Jan Denys verwees naar zijn ervaringen met het project 'Accent op talent'. De school van de toekomst is ingebed in de buurt en staat 's avonds open voor die buurt. Van die inschakeling in het levend weefsel van de buurt staan we nog ver af. Volgens Ludo Abicht moeten we voortdoen met de idee dat iedereen in de klas iets te leren heeft aan de rest van de klas. Martine Reynaers vond het belangrijk dat alle medewerkers positief-

Iemand vroeg wat de panelleden in een beleidsplan van schoolbesturen en directies voor de komende vijf jaar zouden zetten. Bert Smits zou al blij zijn als er een beleidsplan zou komen. Hij wil er graag leraren bij betrekken. Het is best een focus te kiezen. Jan Denys verwees naar zijn ervaringen met het project 'Accent op talent'. De school van de toekomst is ingebed in de buurt en staat 's avonds open voor die buurt. Van die inschakeling in het levend weefsel van de buurt staan we nog ver af. Volgens Ludo Abicht moeten we voortdoen met de idee dat iedereen in de klas iets te leren heeft aan de rest van de klas. Martine Reynaers vond het belangrijk dat alle medewerkers positief-

kritisch zijn om samen aan een oplossing te werken. Bleri Lleshi wil dat onderwijs inzet op het talent en de dromen van de jongeren, en ook op de verhalen en ervaringen van leerlingen en hun ouders. Hij gaf als voorbeeld een Rwandese jongen die weinig kennis had van zijn roots, maar zijn geboorteland alleen maar geassocieerd hoorde met genocide. Het is belangrijk een ruimere kennis over die roots te delen met de rest. Het uitwisselen van verhalen zou in de curricula moeten kunnen worden ingebouwd, net als ouderparticipatie. Smits ziet in een beleidsplan graag meer engagement en betrokkenheid, niet alleen van leerlingen, maar ook voor leerkrachten, die meer ruimte moeten krijgen. Abicht wees er op dat we hiervoor het warm water niet moeten uitvinden. Freinet heeft ons dat al voor gedaan. De boeiende debatavond werd afgesloten met een netwerkmoment, met smakelijke hapjes en verfrissende drankjes.

Foto boven: Gastheer Monseigneur Jozef De Kesel bij zijn toespraak tijdens het tuinfeest
Foto onder: Fons Uytterhoeven heet de gebruikers van het Pastoraal centrum welkom

Garden Party Aartsbisdom

Op 2 september 2016 nodigde de nieuwe aartsbisschop Jozef de Kesel de pastoraal geëngageerden uit zijn bisdom uit op een tuinfeest in de tuin van het aartsbisdom. Daarmee knoopte hij aan bij een traditie die een paar jaar onderbroken was. Het personeel van het Vicariaat onderwijs en de Pedagogische begeleiders waren ook uitgenodigd. Het prachtige zomerweer, met toch enkele regendruppels bij het begin, zorgde voor aangename ontmoetingskansen.

uitgenodigd. Het prachtige zomerweer, met toch enkele regendruppels bij het begin, zorgde voor aangename ontmoetingskansen.

Opening Pastoraal werkjaar Diocesaan Pastoraal Centrum Mechelen

Op 27 september 2016 was het de beurt aan het Vicariaat Onderwijs om al wie werkt en woont in het Diocesaan Pastoraal centrum in Mechelen uit te nodigen voor een viering in de kapel en een lekker middagmaal om aan gemeenschapsvorming te doen bij de start van het pastorale jaar.

De kracht van mensen Academische opening Odisee

Op 19 september 2016 werden we uitgenodigd op de plechtige opening van het academiejaar in de hogeschool Odisee in de Brusselse campus. Het jaar staat in het teken van 'de kracht van mensen'. Tijdens het stemmige 'levensbeschouwelijke vieringsmoment' vooraf (foto links) brachten docenten en studenten persoonlijke getuigenissen rond het thema. De academische zitting begon met een filmpje over de

projecten waarin studenten hun talenten ontwikkelen en van elkaar leren. Uit de inzet van professor Simon Beusaert, associate professor onderwijskunde van de Universiteit Maastricht, onthouden we dat het leven in een globaliserende wereld om breed inzetbare competenties vraagt: expertise, optimalisatie, flexibiliteit, organisatiesensitiviteit en balans. Training of vorming zijn niet absoluut bepalend, andere sleutels zijn informeel leren, individueel of in een sociale context, motivatie, een toekomstbeeld met opportuniteiten, taakvariatie, een warm leerklimaat en inbedding in een talentvol professioneel netwerk. Belangrijk zijn kennis en talent, toegankelijkheid, psychologische veiligheid en waardering van de kennis. Een klein, gecondenseerd netwerk is beter dan een groot, los netwerk. Samen met informeel leren kan dat bij startende leerkrachten tot meer jobtevredenheid leiden. Bij het opleiden van studenten betekent dat: kennisdeling, groepswork, vragen stellen stimuleren, een open en innovatieve leergemeenschap. Dit soort inzichten is wellicht ook perfect bruikbaar om samenwerking van leraren en directeurs te stimuleren in het kader van Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting...

Foto boven: Professor Simon Beusaert (foto: Odisee)

Zavo opent nieuw centrum voor Wetenschap en Techniek

Het Zaventems Vrij Onderwijs bezorgde ons het volgende artikeltje en foto over het nieuwe Centrum voor Wetenschap en Techniek dat op 1 oktober 2016 zijn deuren opende op de ZAVO-campus in de Hoogstraat in Zaventem. Daarbij werd ook het nieuwe logo voorgesteld.

Het nieuwe Centrum voor Wetenschap en Techniek in ZAVO, en op de gevel, het nieuwe logo (ingezonden foto ZAVO)

“Sinds 1 september 2016 kunnen de leerlingen van ZAVO gebruik maken van een nieuw Centrum voor Wetenschap en Techniek van 3445 m². Het centrum vervangt de oude werkplaats en biedt onderdak aan onder meer de studierichtingen Vliegtuigtechnieken, Elektromechanica, Mechanische Technieken, Techniek-Wetenschappen, Chemie, Werktuigmachines en Basismechanica. De ruimte en de moderne apparatuur zorgen ervoor dat we kunnen inspelen op de noden van de industrie en de maatschappij waarin we leven. Zo is er in elk werkatelier een klaslokaal geïntegreerd waar de leerkracht op elk moment een klassikaal instructiemoment kan geven. Tegelijkertijd is dit ook een rustige ruimte waar de leerling terug kan plaatsnemen om iets op

te zoeken, na te meten.... De grote ruimte laat bovendien toe om met grotere groepen leerlingen te werken, met twee leerkrachten voor de klas. Deze vorm van lesgeven, co-teaching, geeft de flexibiliteit om te kunnen differentiëren. Verder geeft het ZAVO de mogelijkheid om de studierichtingen voor Wetenschap en Techniek uit te breiden. (...). De officiële opening vond plaats op zaterdag 1 oktober 2016 om 14 uur. Na de academische zitting werd ook het nieuwe logo van ZAVO in de kijker gezet. De nieuwe slogan luidt: ‘Zorgzaam Authentiek Vooruitstrevend Onderwijs’ (...).”

Sint-Godelieve-Instituut Lennik in het nieuw

Ook in het Pajottenland werden nieuwe gebouwen feestelijk ingehuldigd. Dat gebeurde op 8 oktober 2016 met als gastsprekers Fons Uytterhoeven, Johan Eliat en Herman Feys.

De nieuwe gebouwen van het Sint-Godelieve Instituut Lennik (foto: Editie Pajot)

Dag van de slimme school

Op 13 oktober 2016 organiseerde Flanders Synergy de **Dag van de slimme school** in het Vlaams Parlement. Een kleine 300 aanwezigen keken uit naar de openingstoespraak van minister Crevits. Helaas hield parlementair overleg de minister elders vast. Het was uiteindelijk de adjunct-kabinetchef die haar bemoedigende woorden overbracht.

In de loop van de voormiddag werden we geboeid door het getuigenis van 'De Kade' (BuO, zorg en revalidatie) over hun veranderingsproces. Zij maakten ons duidelijk dat je om te kunnen veranderen gewoon de koe bij de horens moet vatten en er aan beginnen, liefst met een 'veranderteam'. Het is een proces dat je intern zelf moet aansturen, de enige weg naar zelfsturing. We staan overal immers voor heel wat uitdagingen waar we niet steeds een antwoord op gaan vinden als we ons niet eerst bezinnen over onze eigen werking.

Daarop aansluitend zochten kleinere groepen naar suggesties rond nodige veranderingen in het onderwijs die we aan de minister konden meegeven. Met onze wel zeer polyvalente 'zitblokken' richtten we in de zaal de 5 bouwstenen op voor een goed teamwork: een gemeenschappelijk doel - gedeelde ambities - rollen en verwachtingen - afspraken en regels - persoonlijke relaties.

De aanwezigen konden ideeën voor verandering putten uit de doorlopende tentoonstelling, waar een twintigtal organisaties hun veranderingsproces aanschouwelijk voorstelden.

Na de smakelijke lunch onderhield Paul Verhaeghe ons over zijn boek 'Autoriteit' (de bezige bij, Amsterdam). Hij wees ons op de verschillen tussen autoriteit en macht. Door een veranderende identiteit zijn we in het onderwijs de autoriteit kwijt geraakt. Nochtans hebben we die daar nodig! Die veranderende identiteit brengt dus ook verschuivingen mee in de autoriteit als een positief concept. De nieuwe grond hiervoor zal de dag van vandaag een netwerkstructuur zijn.

Nadien overhandigden de organisatoren twee grote tekeningen aan een kabinetsmedewerker van minister Crevits. Op die tekeningen waren alle verander-suggesties samengebracht die uit het groepswork naar voren werden gebracht.

Dat werd de ludieke afsluiting van een boeiende verander-dag. Het is aan de aanwezigen nu om de eigen organisatie of school onder de loep te nemen om te kijken welke verandertrajecten daar gelopen kunnen worden.

Guido Dewinter (tekst + foto)

Starttweedaagse Pedagogische begeleidingsdienst, september 2016

Naar goede gewoonte trok onze begeleidingsdienst ook begin dit schooljaar naar Oostende om de werking voor het komende jaar uit te tekenen en samen na te denken over de vele uitdagingen die in het onderwijs op ons afkomen. Het is een van de zeldzame momenten in een schooljaar waarop *alle* begeleiders, ongeacht het onderwijsniveau waarop ze werkzaam zijn of wat hun specifieke expertise is, samen kunnen zijn en samen kunnen werken.

We hebben deze tweedaagse dan ook optimaal benut om na te gaan hoe we onze interne (samen)werking beter op elkaar kunnen afstemmen en versterken, opdat we onze leerkrachten en scholen (nog) beter kunnen ondersteunen. Uitgaan van de echte vragen en noden van onze scholen, onze expertise zo goed mogelijk ontwikkelen, toegankelijkheid en zichtbaarheid zijn daarin voor ons centrale begrippen. We willen daar dan ook het komende werkjaar verder op inzetten, ons ervan bewust dat dat enkel in samenwerking tot echte resultaten kan leiden ... begeleiders samen aan de slag, maar vooral samen aan de slag met leerkrachten, middenkader, directies en besturen!

De hele ploeg van de Pedagogische begeleiding gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs regio Mechelen-Brussel tijdens hun tweedaagse begin september 2016 (Foto: DPB)

Peter Op 't Eynde, regiodirecteur pedagogische begeleiding Mechelen-Brussel

Personalia

Afscheidsvieringen

Op 1 september 2016 namen de pedagogische begeleiders en het personeel van het Vicariaat onderwijs afscheid van **Ingrid Schoofs**, pedagogisch begeleidster basisonderwijs in het aartsbisdom. Ingrid kan dichterbij huis, in het bisdom Limburg, hetzelfde werk gaan doen en daar hebben we het volste begrip voor. Maar we zullen ze wel missen... Veel geluk nog met je nieuwe werkomgeving Ingrid.

Foto boven: Afscheid Jo Coppens
Foto onder: Frans Mattheus

Op 2 september 2016 was het de beurt aan **Jo Coppens**, gedurende vele jaren hoofdbegeleider voor het basisonderwijs in Mechelen-Brussel. Jo ging met welverdiend pensioen en dat mocht niet onopgemerkt voorbij gaan. De brasserie Het Anker in Mechelen was het decor voor een reeks toespraken, enkele geschenken en een gezellige receptie, in het bijzijn van collega's uit vroegere werkomgevingen, de pedagogische begeleiding, ook uit de andere bisdommen, het Vicariaat onderwijs, Katholiek Onderwijs Vlaanderen en natuurlijk ook vrienden en familieleden. Na Peter Op 't Eynde, regiodirecteur pedagogische begeleiding, kwamen ook Fons Uytterhoeven, Machteld Verhelst en Lieven Boeve naar voren met dankbetuigingen en leuke anekdotes. Collega's van de begeleiding hadden zelfs een heus krantje aan Jo gewijd: de 'Gazet Coppens', vol met memorabele foto's en hartverwarmende getuigenissen en wensen. Jo zelf kwam woorden van dank te kort voor zo'n huldeblijk. Geniet van je pensioen Jo en van harte dank voor de fijne samenwerking en je warme persoonlijkheid.

Tijdens de pastorale impulsdag van 16 september 2016 nam het basisonderwijs afscheid van **Frans Mattheus** als coördinator pastoraal. Tijdens het slotmoment werd Frans toegesproken door Lieven Boeve, directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Ook regiodirecteur Peter Op 't Eynde en niveaucoördinator Rita Mouton waren aanwezig om van op de eerste rij mee aller waardering uit te drukken voor de inzet van Frans de afgelopen jaren. Bisschoppelijk afgevaardigde Fons Uytterhoeven had zich noodgedwongen moeten verontschuldigen omdat hij op dat moment bischopsraad had.

Jürgen Mettepenningen, directeur Identiteit, bracht hulde aan Frans in een toespraak die kort maar krachtig zei waar het op stond: zonder Frans zou de ondersteuning vanuit het vicariaat voor de pastorale werking in onze basisscholen niet staan waar ze nu staat. Positief uitgedrukt: dankzij Frans kennen we pastorale impulsdagen, zijn er de maandelijkse mailings aan directies en pastorale contactpersonen, stond er steeds iemand klaar om in het omgaan met het wel en wee van het schoolleven de nodige pastorale input en zorg te verstrekken. Frans zelf stak de lof-trompet af voor de stuurgroep waarmee hij de afgelopen vier jaar op weg mocht gaan. Hij bedankte verder Jürgen Mettepenningen voor de vlotte samenwerking als tandem en alle aanwezigen voor hun zo warme aanwezigheid en het applaus.

De vernieuwde Stuurgroep basisonderwijs met Vera Vastesaeger als coördinator (links vooraan)

Tot slot wenste hij zijn opvolgster, Vera Vastesaeger, alle succes toe. Jürgen Mettepenningen overhandigde Frans als aandenken een mooie pen met daarin "ere-coördinator pastoraal" erin gegraveerd. Aan de sterke vrouw achter Frans, Lutgard Croonenborghs, overhandigde Vera Vastesaeger een boeket bloemen. Vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen, het vicariaat en alle basisscholen van onze regio wensen wij Frans en Lutgard een mooie verdere toekomst toe.

Welkom

In september mochten we op het vicariaat fier **Vera Vastesaeger** aankondigen als opvolgster van Frans Mattheus als coördinator pastoraal voor het basisonderwijs. Vera was voorheen werkzaam in de lagere school van het Sint-Jan Berchmanscollege te Brussel, waar ze overigens halftijds werkzaam blijft. De afgelopen jaren was Vera reeds lid van de stuurgroep pastoraal voor het basisonderwijs. In die hoedanigheid was ze de drijvende kracht achter veel impulsen die de afgelopen jaren

via mailings aan directies en pastorale contactpersonen verstuurd werden. Haar grote werkkraft, gedrevenheid en enthousiasme zijn reeds alom bekend in onze basisscholen. Samen met Jürgen Mettepenningen, vormt zij nu de nieuwe tandem die de pastorale werking in de basisscholen van onze regio zal ondersteunen. Daartoe zijn zij overigens momenteel bezig met een operatie van uitbreiding van de stuurgroep pastoraal, reflectie over de ondersteuning aan scholen en planning van de pastorale impulsdag van volgend schooljaar. Wij wensen Vera veel succes in haar coördinatorschap!

Vera Vastesaeger en Jürgen Mettepenningen

Ook van harte welkom aan de nieuw aangeworven pedagogische begeleiders basisonderwijs voor Mechelen-Brussel: **Ariane Vanlulle** als deels schoolanker voor Brussel, deels begeleider implementatie van het nieuwe leerplanconcept ZILL (Zin in Leren, Zin in Leven) en **Katrien Van Asch** als voltijds schoolbegeleider BaO in Brussel. Voor de pedagogische begeleiding secundair onderwijs heten we de volgende medewerkers welkom: **Tine Binnemans** als halftijdse taalbegeleider voor de Vlaamse Rand en **Fabian Willems** als voltijdse schoolbegeleider SO.

Proficiat

Aan **Koen Van der dood** en **Sarah Van Looy**, die op 17 september 2016 elkaar het ja-woord gaven tijdens een mooi verzorgde huwelijksviering in de Sint-Jan Berchmanskerk in Mechelen. Koen is de zoon van Sonja Baert, secretaresse in het Vicariaat onderwijs.

Christelijke deelneming

Aan **Krista Voet**, secretaresse Vicariaat Onderwijs, en haar man **Dirk**, wiens vader **René Hoozee** op 20 juli 2016 overleed. De familie van Dirk werd begin oktober 2016 andermaal getroffen door het onverwachte overlijden (door een duikongeval) van een 26-jarige neef: **Jonathan Hoozee**.

